

CENZŪROS DRAUDŽIAMŲ PLATINTI KNYGŲ SĄRAŠAI TARPUKARIO LIETUVOJE

ARIDA PAPAURĖLYTĖ

Vilniaus universiteto Bibliotekinių ir mokslinės informacijos institutas,
Universiteto g. 3, LT-2734 Vilnius, Lietuva

Cenzūra Lietuvoje 1918–1940 m. (toliau – tarpukario Lietuvoje) buvo viena iš sudedamųjų valstybinės knygų politikos dalių.

Tarpukario Lietuvos cenzūros raidą iliustruoja draudžiamų knygų sąrašai. Juos pavyko rasti Lietuvos centrinio valstybės archyvo (toliau – LCVA) fonduose: Kauno miesto ir apskrities viršininko fonde (F. 402) bei Vidaus reikalų ministerijos Valstybės saugumo departamento fonde (F. 378).

Lietuvoje nebuvo vieno pastovaus ir nuolat atnaujinamo leidinių sąrašo, todėl tik remdamiesi archyviniais šaltiniais galime teigti, jog apie sulaikomus leidinius savo raštais informuodavo apskričių viršininkai. Jie gaudavo aplinkraščius, kuriuos siųsdavo Vidaus reikalų ministerijos Spaudos departamento direktorius. Pirmasis toks aplinkraštis pasirodė 1921 metų lapkričio 14 dieną. Jame buvo išvardyta septyniolika spaudinių lietuvių kalba, pasirodžiusių Amerikoje, ir vienas spaudinys lenkų kalba, išleistas Lenkijoje [3]. Nuo 1923 metų draudžiamų knygų klausimus pradėjo tvarkyti Vidaus reikalų ministerijos Piliečių apsaugos departamentas. Remiantis archyvine medžiaga galima teigti, kad jau nuo 1926 metų buvo pradėti sudarinėti draudžiamų knygų sąrašai. Vienas ankstesniųjų – „Uždraustų įvežti ir platinti Lietuvoje spaudinių sąrašas“, kuris buvo išplatintas kaip priedas Piliečių apsaugos departamento direktoriaus J. Danausko 1926 metų lapkričio 18 dienos rašto dėl draudžiamų įvežti Lenkijos ir Rusijos spaudinių [1]. Sąrašė pateikiama 181 knyga.

Prieš nagrinėdami plačiausią iš žinomų tarpukario Lietuvos cenzūros draustų knygų sąrašų, turime pasakyti, kad archyviniuose šaltiniuose pavyko rasti dar 12 draudžiamų knygų sąrašų. Įdomu tai, kad keli draudžiamų knygų sąrašai, kurie buvo rasti Vidaus reikalų ministerijos Kauno miesto ir apskrities viršininko fonde, turėjo savo analogiškus atitikmenis Vidaus reikalų ministerijos Valstybės saugumo departamento fonde. Visų sąrašų chronologinės ribos – 1930–1938 metai. Kitas bendras sąrašų bruožas tas, kad knygos vardijamos pagal kalbas, viduje – abėcėlės seka. Sąrašus sudaro knygos rusų, vokiečių, lenkų, jidiš kalbomis. Daugiau kaip 50 proc. draustų knygų sudaro leidiniai rusų ir lenkų kalbomis. Didžiausias sąrašus sudarančių pozicijų skaičius – 910 leidinių [2], mažiausias – 13 leidinių [5].

Skelbiama „Užsienio spaudinių cenzūros neleidžiamų platinti Lietuvoje neperiodinių spaudinių sąrašo iki 1934 m. birželio 1 d.“ (toliau – „Užsienio spaudinių sąrašas“) lietuviškoji dalis jau buvo publikuota mokslo darbų rinkinyje „Literatūra“ [9]. Išsamesnė sąrašo leidinių analizė atlikta remiantis sudarytu lietuviškosios dalies knygų sąrašu (žr. priedą). Lietuviškoje „Užsienio spaudinių sąrašo“ dalyje buvo 343 leidiniai. Juos identifikavus paaiškėjo, kad yra kelis kartus į sąrašą įtrauktų leidinių. Todėl mūsų sudarytame uždraustų platinti leidinių sąrašė jų skaičius sumažėjo iki 330 leidinių. Pasitaikė spaudinių, kurių nepavyko identifikuoti. Iš to galime daryti prielaidą, jog cenzūros valdininkams į rankas pateko šių knygų rankraščiai.

Identifikuoti leidiniai sąrašė aprašyti pagal pirmąjį antraštės žodį. Po antraštės rašomi: knygos autorius, redaktorius arba sudarytojas (tokia forma, kokia buvo pateikta knygoje). Prie užsienio autorių asmenvardžių pateiktos jų originalo formos. Prie rusų tautybės autorių pavardžių rašomi tėvavardžiai. Taip pat patikslinta knygos antraštė. Identifikuojant leidinius buvo galima pastebėti, kad dažnai knygos antraštė pateikiama netiksliai, autorius nurodomas slapyvardžiu. Sąrašė pateikėme ir kitus leidinių identifikuojančius duomenis: leidimo kartojimą, leidimo vietą, metus ir puslapių skaičių. Leidimo vietą nurodėme tokią, kokia ji buvo knygoje. Identifikuotų leidinių sąrašo pabaigoje pateikėme asmenvardžių rodyklę.

Plačiausias prieškario Lietuvos cenzūros „Užsienio spaudinių sąrašas“ buvo išplatinas kaip priedas Valstybės saugumo departamento Spaudos skyriaus vedėjo M. Žilinsko 1935 metų vasario 14 dienos rašto Kauno apskrities viršininkui dėl neleidžiamų įvežti ir platinti Lietuvoje neperiodinių spaudinių [4]. Sąrašė iš viso yra 2004 knygos, iš jų lietuvių kalba – 330, lenkų – 185, rusų – 951, vokiečių – 530, jidiš – 114 knygų.

Teminiu požiūriu šio sąrašo lietuviškosios dalies uždraustų knygų visetas parodo gana siaurą bibliotekinių-bibliografinių klasifikacijų aprėpiamų temų spektrą (mūsų analizė atlikta Universaliosios dešimtainės klasifikacijos pagrindu). Net 80 proc. visų uždraustų leidinių sudaro politikos leidiniai. Tai žinybinio pobūdžio, taip pat komunistų partijos dokumentai. Komunistinės valstybės kūrimo idėjos atspindi Z. Angariečio, V. Kapsuko veikaluose. Pažymėtina tai, kad draudžiamų knygų sąrašuose randame veikalų, tiesiogiai nukreiptų prieš tautininkų valdžią. Tai Z. Angariečio „Tautos vadas A. Smetona, jo sėbrai ir darbai“ (1927) bei „Laisvės karžygiai : (Smetonos viešpatavimo aukos)“ (1928).

Be lietuvių autorių draudžiamų knygų, sąrašė pasitaiko ir aktyvių komunistinio judėjimo Rusijoje atstovų darbų – N. Bucharino, V. Lenino, L. Trockio, V. Molotovo, G. Plechanovo, E. Bloninos ir kt. Esama ir kitų šalių komunistinio judėjimo atstovų veikalų: Vokietijos – K. Cetkinos, K. Liebknechto, O. Bauerio, Latvijos – A. Sandbergo. Sąrašė yra ir komunizmo idėjas Amerikoje propagavusių autorių pavardžių: A. Bimba, R. Mizara ir kt. Minėtini programiniai komunistų dokumentai, išspaus-

dinti 1919-1922 metais. Tai „Amerikos komunistų partijos manifestas ir programa“, „Amerikos komunistų partijos konstitucija“ ir kt. Dokumentuose yra žinių komunistų organizacinės struktūros klausimais, jie atskleidžia komunistų partijos veiklos pradžią. Lietuvą pasiekdavo Amerikos bei kitų šalių darbininkų judėjimo istoriją nagrinėjančių veikalų. Sąrašė yra J. Stilsono versta V. Fosterio knyga „Amerikos darbo judėjimo bankrutai“ (1923), išleista Amerikos darbininkų partijos Lietuvių sekcijos.

Be politikos temai skirtų leidinių, uždraustų knygų sąrašė rasime ir grožinės literatūros kūrinių. Jie sudaro 15 proc. visų sąrašo leidinių. Tarp jų – keturios lietuvių poeto J. Janonio knygos: 1) „Darbininkų giesmės“, išleistos 1920 m. Voroneže (išėjo du stereotipiniai leidimai); 2) „Eilės“, išleistos 1918 m. Voroneže; 3) 1918 m. Voroneže Kukučio pseudonimu pasirodęs prozos rinkinėlis „Praeivis – tautos šulas“; 4) „Raštai“, išleisti 1921 m. Kaune. Cenzūra buvo uždraudusi K. Kielos knygelę „Tarp garuojančių nuodų“ (1926), kurioje keliamos įvairios socialinės problemos, apstu tuometinės santvarkos kritikos. Draudžiamų knygų sąrašė rasime proletarinės poezijos rinkinį „Švyturys“ (1923), kurį leido Amerikos lietuvių darbininkų literatūros draugija.

Maždaug 5 proc. leidinių sudarė ateistinė literatūra. Iš šia tema rašiusių autorių pažymėtinas L. Adomaskas („Šventraščio paslaptys“, 1922) bei St. Matulaitis, redagavęs straipsnių rinkinį „Religija ir jos socialė reikšmė“ (2 d; 1931–1932). Sąrašė randame JAV veikusios laisvamanių grupės leidinį – A. Bimbos „Klebonijos paslaptys“ (1930). Dalį panašaus turinio knygų išleido laikraštis „Laisvė“. Minėtina R. Mizaros „Ar stebuklai pagydo“ (1930), A. Bimbos „Moteris ir išpažintis“ (1925).

Analizuojant „Uždraustų knygų sąrašo“ lietuviškosios dalies leidinių pasiskirstymą pagal tipus matyti, kad iš 324 leidinių propagandinei literatūrai priklausė 291 spaudinys, tai sudarė 89,5 proc. visų leidinių. Į šią grupę įėjo leidiniai, kuriuose daugumai skaitytojų prieinama dėstymo forma buvo spausdinama visuomeninio politinio ar propagandinio bei auklėjamojo pobūdžio informacija. Tai – bolševizmo, komunizmo veikėjų darbai. Oficialieji dokumentai (20) sudarė 6,17 proc. visų spaudinių. Iš jų minėtinos Rusijos komunistų partijos programos (1920), Lietuvos komunistų partijos įstatai (1918), Lietuvos komunistinės jaunimo sąjungos įstatai (1918) ir kt. panašaus pobūdžio leidiniai. Tiek pat – 6,17 proc. – sąrašė užima ir literatūros veikalai. Tai jau mūsų minėti J. Janonio kūriniai, draminiai B. Laucevičiaus-Vargšo veikalai „Penktas prisakymas“ (1912), „Paskutinė banga“ (1906), J. Anskio „Konspirativiui bute“ (1920), J. Fedorovo „Areliai“ (1919), P. Mikšio „Sosto akvaizdoj“ (1921) ir kt.

Laisvalaikio leidiniams, kurie sudaro 1,85 proc. visų spaudinių, iš dalies galima priskirti revoliucinių dainų rinkinius, taip pat „Albomą komunistės Žitkevičienės“. Iš mokslo populiarinimo leidinių uždraustų knygų sąrašė pavyko rasti dvi knygeles. Tai

nežinomo autoriaus „Anatomos knygelė“ bei J. Biliūno „Apsireiškimai iš žemės gyvenimo“ (1918). Mokslo populiarinimo leidiniai sudaro 0,6 proc. visų spaudinių. Iš reklaminių leidinių pavyko rasti vieną – tai „Pranešimas apie Lenino raštų leidimą“: [prospektas] (1925).

Kaip matyti, iš dvylikos pagal informacijos pobūdžio kriterijų skirstomų leidinių rūšių „Užsienio spaudinių sąrašo“ lietuviškoje dalyje yra šešios leidinių rūšys. Tai oficialieji dokumentai, propagandiniai, mokslo populiarinimo, literatūros, laisvalaikio bei reklaminiai leidiniai. Vienos ar kitos dokumentų rūšies pasiskirstymą lėmė visuomeninės politinės aplinkybės. Daugiausia dėmesio cenzūros valdininkai skyrė propagandinio pobūdžio leidiniams, kurių dalis buvo nukreipta prieš tuometinę santvarką. Net ir laisvalaikio leidinių rūšiai priskiriami veikalai pasižymėjo revoliuciniu turiniu.

Didžioji „Užsienio spaudinių sąrašo“ dalis yra pasirodžiusi Rusijoje – 97 leidiniai, Amerikoje – 75 leidiniai. Sąraše randame keletą leidinių, išėjusių Kaune, Vilniuje, Berlyne, Leipcige. Daugelio šio sąrašo uždraustų leidinių leidimo vietos nepavyko nustatyti. Sąraše yra Amerikos lietuvių socialistų sąjungos leidinių: K. Liebknechto „Militarizmas“ (1918), J. Baltrušaičio „Lietuvos laisvė ar Lietuvos žmonių laisvė“ (1918) ir kt. Lietuvą pasiekdavo Amerikos lietuvių darbininkų literatūros draugijos leidinių. 1915 m. Bruklino L. Prūseikos iniciatyva įkurta draugija leido socialistinius, mokslo populiarinimo ir grožinės literatūros raštus. Minėtinos šios draugijos leistos knygos: A. Ransome „Rusija 1919 metais“ (1920), N. Bucharino ir E. Preobraženskio „Komunizmo A-B-C“ (1925) ir kt. Draudžiamas knygas leido ir Lietuvių darbininkų susivienijimas Amerikoje, iš jų minėtina V. Kapsuko „Lietuvos darbininkės ir poniulės“ (1928). Draudžiamų knygų sąraše pastebime 1908 m. Bruklino įsikūrusio Lietuvių moterų progresyvaus susivienijimo leidinių – L. Trockio „Rusų revoliucijos istorija“ (1921), A. Kolontai „Šeimyna socialistinėj darbininkų valstybėj“ (1920) ir kt.

„Uždraustų spaudinių sąrašo“ lietuviškoji dalis turėjo ir vieną papildymą. Jame dominuoja komunistinė literatūra, kurios autoriai – jau mūsų minėti V. Leninas, J. Stalinas, V. Molotovas, bei grožinės literatūros autoriai – A. Gaidaras, I. Erenburgas, V. Dubinskis ir kt.

Šio sąrašo rusiškosios, lenkiškosios bei vokiškosios dalių analizė rodo, kad cenzūra nebuvo nukreipta tik prieš lietuvišką spaudą. Ypač akylai buvo stebimi spaudiniai rusų kalba.

Atlikti šio sąrašo knygų užsienio kalba teminę ir tipologinę analizę yra sudėtinga, nes daugelis sąrašo leidinių autorių mums nežinomi, jie neįtraukti į enciklopedijas, biobibliografinius žodynus. Paminėsime keletą žinomesnių rusų autorių ir jų knygų.

Eiliškumo tvarka pagal informacijos pobūdžio kriterijų pirmiausia minėtini mokomieji leidiniai, būtent vadovėliai. Iš jų pažymėtini: E. Fortunatovos „Kniga dlia

čtenija“ (D. 1-2), V. A. Tetjurovo „Estestvoznanije“ bei vienas metodinis leidinys – P. Afanasjevo „Metodika ruskava jazika“.

Iš propagandinių leidinių kaip ir lietuviškoje sąrašo dalyje vyrauja komunistinė, ateistinė literatūra. Jos autoriai – V. Leninas, N. Bucharinas, L. Trockis, L. Pantelejevas. Rusų kalba buvo išleista ir keletas Lietuvoje dirbusių bolševikų knygų, pavyzdžiui, V. Kapsuko „Litva“, Z. Angariečio „Fašistkij perevorot i rastrel komunarov v Litve“.

Iš rusų autorių uždraustų knygų sąrašė galime išskirti Nobelio premijos laureato B. Pasternako 1926 metais Maskvoje pasirodžiusią istorinę poemą „Deviatsot piatyj god“. Sąrašė randame net septynias J. Pridvorovo, nuo 1912 metų pasirašinėjusio Demjanu Bednyj, knygas [16]. Jo kūrybą galima priskirti politinės pasakėčios ir feljeto žanrui. Poezijoje gausu aforizmų, kurie įėjo į to meto liaudies šnekamąją kalbą. Į uždraustų knygų sąrašą įtraukti tokie Demjano Bednyj kūriniai, kaip „Pesni prošlovo“ (1919, 1920), „Ziemia“ (1920) ir kt. Šio rašytojo pasakėčios „Divo divnoje“ sulaukė net kelių leidimų (1916, 1919, 1928), jos buvo spausdinamos Rusijoje „Pigiosios bibliotekos“ ir „Demjan Bednyj“ bibliotekėlės serijomis [15].

Sąrašė randame ir keletą V. Majakovskio kūrinių. V. Majakovskio lyrikos socialiniai estetiniai idealai buvo glaudžiai susiję su revoliucija, proletariato interesais. Cenzūra draudė V. Majakovskio poetas „Vladimir Iljič Lenin“ (1924), „Chorošo“ (1927), pjesę „Banja“ (1929). Minėtose poemose sukurtas monumentalus V. Lenino paveikslas, harmoningai jungiantis asmeninius ir visuomeninius motyvus. Pjesėje „Banja“ autorius pasitelkdamas groteską išjuokė miesčioniškumą, sukūrė satyrinius miesčionių, prisitaikėlių, demagogų ir biurokratų paveikslus [17]. Rasime ir rusų futuristo S. Tretjakovo poemą „Li Jan upriam“ (1927). Buvo draudžiamos ir vaikų poetų knygelės. Iš jų minėtina A. Barto knyga „Počtaljon stučitsa v dver“ (1932).

Iš prozos kūrinių uždraustų knygų sąrašė yra A. Fadejevo romanas „Razgrom“ (1927), kuriame vaizduojama Tolimųjų Rytų partizanų kova, partijos įtaka naujos asmenybės formavimuisi [19]. Žmogaus gyvenimas sunkiomis socialinėmis sąlygomis atsispindi V. Bachmetjevo apysakoje „Železnaja trava“ (1915)[14]. Cenzūra draudė L. Pantelejevo apysakas „Respublika Škida“ (1927) bei „Časy“ (1928). Pirmoje apysakoje, pagrįstoje autobiografiniais faktais, gvildinama beglobių vaikų auklėjimo problema. Apysaka buvo labai populiari, tačiau ir Rusijoje pasirodė kritinių N. Krupskajos, A. Makarenkos straipsnių, kuriuose buvo rašoma, kad ši apysaka netinkamai formuoja paauglio pasaulėjautą ir t. t. [18]. Uždraustų knygų sąrašė rasime ir G. Aleksejevo pavardę. 1932 m. kartu su rašytoju I. Erenburgu jis lankėsi didžiausio chemijos kombinato Bobrkos (Ukraina) statybose. Abu rašytojai parašė labai savotiškus, nutočiusius nuo savo žanro romanus. G. Aleksejevo romanas „Roza vietrov“ (1938) yra žurnalistinis tyrimas iš Bobrkos miestelio. Kūrinyje rašytojas daro istorinį ekskursą į šios vietovės praeitį, kuria ryškius buities vaizdus [13].

Mūsų skaičiavimais iš 53 vokiškoje dalyje esančių knygų 30 leidinių yra apie Hitlerį bei jo veiklą. Jų autoriai – A. Hitlerio politikos pritarėjai. Įdomu pažymėti tai, kad Lietuvoje buvo uždrausta platinti ir paties A. Hitlerio knygą „Mein Kampf“, taip pat fiurerio kalbas, pasakytas 1933 m. ir 1934 m. Masinių politinių leidinių grupei priskiriami ir Hitlerio pagalbininkų veikalai. Visų šių knygų autoriams bendra tai, jog jie priklausė Vokietijos nacionalsocialistų darbininkų partijai (NSDAP), aktyviai dalyvavo vykdant Hitlerio politiką. Propagandiniams leidiniams draudžiamų knygų sąrašė galime priskirti ir brošiūras apie Klaipėdą ir Klaipėdos kraštą. Pavyzdžiui, J. Hallerio „Die Rechtslage des Memelgebiets“, E. Frieseckes „Das Memelgebiet“ ir kt. Tarp laisvalaikio leidinių minėtini saviveiklai skirti leidiniai, pavyzdžiui, „Chorsammlung : 10 Volkslieder“, H. Heinricho „Frish gesungen : chorbuch C“ ir kt.

Skirtingai negu rusiškoje draudžiamų knygų sąrašo dalyje, vokiškoje mažai literatūros leidinių tipui priskiriamų knygų. Minėtinas poetas A. Sengelis ir jo 1912 m. pasirodžiusi antologija „Du mein Vaterland!“. Tai nacionalinės poezijos rinkinys, apimantis laikotarpį nuo karaliaus Frydricho Didžiojo laikų iki mūsų dienų [11]. Poezijoje ryškūs nacionalizmo motyvai, yra eilėraščių rinkinių, skirtų Hitleriui, pavyzdžiui, „Hitlerfrüling“ (1933). Mokomųjų leidinių tipui priskiriami vadovėliai. Pavyzdžiui, E. Rodes „Deutsche Geschichte der neuesten Zeit“, E. G. Jogansono-Gegelio „Lehrbuch der deutschen Sprache“ ir kt. Draudžiamų knygų sąrašo vokiškoje dalyje informacinių leidinių tipui galima priskirti enciklopedijas bei kalendorius. Pavyzdžiui, prieškario Lietuvoje buvo draudžiamas platinti „Der grosse Brockhaus“ (T. 12), „Meyers kleines Lexikon“ (T. 3). Iš kalendorių minėtini: „Deutscher Turn – und Sport Kalender“, „Illustrierter Familienkalender 1934“ ir kt.

Charakteringas knygų lenkų kalba bruožas tas, jog didžiąją daugumą galime priskirti mokomųjų bei mokslo populiarinimo leidinių tipui. Iš jų minėtina Vilniaus Stepono Batoro universiteto profesoriaus W. Lutosławskio knyga „Rozwoj potęgi woli przez psychofizyczne Cwiczenia“ [7] (1910), istoriko J. Obsto „Litwa w świetle prawdy historycznej“ (1912), kurioje atsispindi Vilniaus ir Vilniaus krašto problemos. Lenkiškoje draudžiamų knygų dalyje, skirtingai negu knygų kitomis kalbomis, galime pastebėti ir nemažai moterų rašytojų kūrybos. Daugelis jų – pedagogės, savo kūryboje pateikiančios lenkų tautos istorijos faktų, liaudies papročių. Iš jų minėtinos C. Niewiadomska („Legendy, podania i obrazki historyczne“, 1909), S. Posadzowa („Legendy i obrazki historyczne dla małych dzieci“, 1925), R. Brzezińska – vadovėlio „Czytanka“, kurio pasirodė net 20 leidimų, autorė ir kitos pedagogės rašytojos [8]. Buvo draudžiami mokslininko, geografo, mokyklinių vadovėlių autoriaus T. Radlinskio veikalai „Geografia Europy“ (8-asis leid., 1927), „Geografia“ (D. 1 ; 1918, 1927) [10]. Iš masinių politinių leidinių minėtinas „Cud Wiły : Wspomnienia korespondenta wojennego“ (1921), kurio autorius A. F. Siedleckis buvo karo korespondentas lenkų savanorių armijoje [12]. Uždraustų knygų sąrašė randame ir 1863 m. sukilimo dalyvio,

istoriko L. Kubalos veikalų „Oblężenie Częstochowy“, „Odzyskanie Warszawy“. Informacinių leidinių grupei galime priskirti filologo, literato, bibliotekininko W. Bełzos veikalą „Abecadlnik“. W. Bełza nuo 1920 m. buvo Bidgoščio miesto bibliotekos direktorius, redagavo periodinį leidinį „Sprawozdanie biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy 1920–1927“ [6].

Galime daryti išvadą, kad cenzūros draudžiamų knygų sąrašai išsirutuliojo iš aplinkraščių, kuriuos nuo 1921 m. apskričių viršininkams siųsdavo Vidaus reikalų ministerijos Spaudos departamento direktorius. Nuo 1923 m. draudžiamų knygų aplinkraščius siuntė Vidaus reikalų ministerijos Piliečių apsaugos departamentas. Draudžiamų knygų sąrašai buvo siuntinėjami ne tik apskričių viršininkams, bet ir knygų platinimo įstaigoms. Jie buvo pradėti sudarinėti nuo 1926 metų. Plačiausio draudžiamų knygų sąrašo leidinių analizė padeda susidaryti aiškesnį nepriklausomos Lietuvos cenzūros draudžiamų spaudinių vaizdą teminiu ir tipologiniu aspektais. Daugumą sąrašo knygų sudaro leidiniai politikos tema. Analizuojant pagal tipus matyti, kad didžioji spaudinių dalis – propagandiniai leidiniai. Tai, kad sąrašą sudaro leidiniai įvairiomis kalbomis, leidžia daryti išvadą, jog cenzūra buvo nukreipta ne vien prieš lietuvišką spaudą.

Įteikta 2002 m. rugsėjo mėn.

NUORODOS

Šaltiniai

1. Lietuvos Respublikos V. R. M. Piliečių apsaugos departamento direktoriaus J. Danausko raštas 1926 XI 18 apskričių viršininkams. Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau – LCVA), f. 402, ap. 11, b. 355, lap. 1.
2. Nuo 1933 m. sausio mėn. 1 d. iki 1933 m. birželio m. 1 d. neleistų platinti Lietuvoje knygų sąrašas. Ten pat, lap. 153–162.
3. Spaudos aplinkraštis apskričių viršininkams 1921 XI 14. LCVA, f. 394, ap. 5, b. 266, lap. 229, 229 (a. p.).
4. Užsienio spaudinių cenzūros neleidžiamų platinti Lietuvoje neperiodinių spaudinių sąrašas iki 1934 m. birželio 1 d. LCVA, f. 402, ap. 11, b. 355, lap. 193–279.
5. Užsienio spaudinių cenzūros nuo 1936 m. rugsėjo 1 d. iki 1936 m. lapkričio 1 d. neleistų įvežti ir platinti Lietuvoje neperiodinių spaudinių sąrašas. Ten pat, lap. 300.

Literatūra

6. Bełza Witold. Z Słownik pracowników książki polskiej. [Warszawa; Łódź], 1972, s. 54.
7. Lutosławski Wincenty. Z Polski słownik biograficzny. Wrocław; Kraków; Warszawa, 1973, t. 18, s. 153–156.

8. Niewiadomska Cecylia. *Tamże*. Wrocław; Kraków; Warszawa, 1978, t. 23, s. 70-72 ; Posadzowa z Marciszewski Stefania Marianna. *Tamże*. Wrocław; Warszawa; Gdańsk; Łódź, 1982, t. 27, s. 678-679 ; Brzezińska Rozalia z Morrzyckich. *Tamże*. Kraków, 1937, t. 3, s. 36.
9. PAPAURÉLYTĖ, Arida. Cenzūra tarpukario Lietuvoje. *Literatūra*, 1999, t. 37 (1), p. 153-168.
10. Radliński Tadeusz. *Z Polski słownik biograficzny*. Wrocław; Warszawa; Gdańsk; Łódź, 1986, t. 29, s. 711-712.
11. Sengel Albert. *Aus Hildesheimer Literatur Lexikon von 1800 bis heute*. Hildesheim; Zürich; New York, 1996, S. 207-209.
12. Siedlecki (Grzymała-Siedlecki) Adam Franciszek Józef. *Z Polski słownik biograficzny*. [Warszawa; Kraków], 1995, t. 3, S. 533-539.
13. Алексеев Глеб. Из *Русские писатели: XX век*. Москва, 1998, ч. 1, с. 39-42.
14. Бахметьев Владимир. *Там же*, ч. 1, с. 142-144.
15. Бедный Демьян. Из *Русские поэты XX века, 1900-1955*: библиография. Москва, 1966, с. 38-47.
16. Бедный Демьян. Из *Русские советские писатели. Поэты*: библиографический указатель. Москва, 1978, т. 2, с. 270.
17. Маяковский Владимир. Из *Русские писатели: XX век*. Москва, 1998, ч. 2, с. 36-42.
18. Пантелеев Леонид. *Там же*, ч. 2, с. 166-168.
19. Фадеев Александр. *Там же*, ч. 2, с. 486-491.

Priedas

Užsienio spaudinių cenzūros neleidžiamų platinti Lietuvoje neperiodinių spaudinių sąrašas iki 1934 m. birželio 1 d. lietuvių kalba¹

1. Agitatorius / sutaisė pagal svetimus aut. K. Rutkus. Philadelphia, Pa., 1906. 31 p.
2. Albomas komunistės Žitkevičienės.*
3. Am. komun. part. manifestas ir programa.*
4. Amerikos darbo judėjimo bankrutai / Viljamas Fosteris (William Z. Foster) ; vertė J. Pašešupys [Juozas Stilsonas]. [JAV], 1923. 140, [1] p.
5. Anarchistai : [straipsnių rinkinys]. Voronežas, 1918. 26 p.
6. Anarchistų ir komunistų *surėdimas*/ N. Bucharin (Bucharin Nikolai Ivanovič). [S. l.], 1920. 8 p.
7. Anarchizmas ir socializmas / J. Plechanov (Plechanov Georgij Valentinovič) ; versta iš anglų k. [Kazimiero Vidiko]. [JAV], 1918. 139, [4] p.
8. Anarchizmas pagal Proudhono mokslą / P. Elzbacheris (Paul Elzbacher). Bostonas, 1912. 29 p.
9. *Anatemos* knygelė / M. Alyta. Bruklinas, 1908. 16 p.

¹ Užsienio spaudinių cenzūros neleidžiamų platinti Lietuvoje neperiodinių spaudinių sąrašas iki 1934 m. birželio 1 d. LCVA, f. 402, ap. 11, b. 355, lap. 194-208. (Sąrašas parengtas remiantis tarptautiniu standartiniu bibliografiniu aprašu (ISBD).

Žvaigždute pažymėti neidentifikuoti leidiniai, kursyvu – netaisyklingai gramatiškai parašyti žodžiai, S. l. (*sine loco*) – be leidimo vietos.

10. Ant rytojaus po socialės revoliucijos / K. Kautskis (Karl Kautsky) ; aut. leidus vertė P. Grigaitis. Philadelphia, Pa., 1917. 111 p.
11. Apie komunistų partijos rolę proletarų revoliucijoj : (Komunistų Internacionalo 2-ojo kongreso rezoliucija). S. I., 1920. 8 p.
12. Apie K. Marksą ir marksizmą / V. Leninas (Lenin Vladimir Iljič) ; [vertė Vladislavas Bistrickis]. [Smolenskas], 1928. 39, [1] p.
13. Apie proletariato diktatūrą / V. Leninas ; [vertė Jonas Šepetys]. [Smolenskas], 1926. 116 p.
14. Apie Rusijos politines partijas / V. Paukštys. [Bruklinas, Niuj.], 1918. 68 p.
15. Apie 1905 metų revoliuciją / N. Leninas. [Smolenskas], 1926. 30 p.
16. Areliai / Jevgenijus Fedorovas (Fedorov Jevgenij Aleksandrovič). [Daugpilis], 1919 ; Tas pat / Fedorovas ; [Iš rusų k. vertė Nežinomas] [Baltrus Matusevičius]. 2-asis leid. [Vilnius], 1920. 8 p. ; Tas pat / E. F. ; [iš rusų k. vertė N.] [Baltrus Matusevičius]. 3-iasis leid. Kaunas, 1921. 14 p.
17. Ar *stebūkiai* pagydo ? / R. Mizara. [Bruklinas, Niuj.], 1930. 64 p.
18. Apsireiškimai iš žemės gyvenimo / J. Biliūnas (J. Barzdyla). 2-asis patais. leid. Voronežas, 1918. 69, [1] p.
19. Ateities surėdymas / pagal A. Bėbelį (August Bebel) parašė Z. Aleksa [Zigmas Angarietis]. Philadelphia, Pa., 1909. 46 p.
20. Bažnyčia ir valdžia. – Amerikos leidinys.*
21. Bažnyčia ir valstybė / J. Krikščiūnas. Ryga, 1917. 24 p.
22. Bažnyčios *atskirimasis* nuo valstybės / V. Kapsukas. Petrapilis, 1918. 16 p.
23. Bedarbiai fašistų Lietuvoj ir jų kova / Z. Angarietis. [Tilžė], 1930. 59 p.
24. Jono Biliūno biografija / V. Kapsukas. [Bruklinas (Niuj.)], 1917. 127 p.
25. Bolševizmas ar socialdemokratija ? / Otas Baueris (Otto Bauer) ; versta iš vok. k. S. I., 1922. 141 p.
26. Brangumas ; Maisto stoka : straipsnių rinkinys / N. Leninas, Z. Angarietis ir kt. Voronežas, 1918. 33 p.
27. Buožės: 3 v. drama-tragedija. – Br. Vargšas* – žr. įr. 329.
28. Buožės neduos žemės / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 15 p.
29. Dainelės. Surinktos per K ... Dryskį / F. Milašauskis. Tilžė, 1906. 16 p. Tas pat. 2-asis padid. leid. Bostonas, 1911. 24 p.
30. Darbas ir kapitalas : pirmutinės žinios iš politinės ekonomijos / B. Sviderskis (Sviderskij Boris Ignatovič) ; vertė S. Matulaitis. [Voronežas], 1918. 49, [1] p.
31. Darbininkai ir bažnyčia / Z. Angarietis. Voronežas, 1918. 20 p.
32. Darbininkai ir jų ateitis / K. Račkauskas [Karolis Vairas-Račkauskas]. [JAV], 1908. 43 p.
33. Darbininkai ir karas / Z. Angarietis. Voronežas, 1918. 36 p.
34. Darbininkai ir valstiečiai / V. Leninas ; [vertė Vladislavas Bistrickis, Bronius Pranskus ir Jonas Šepetys]. [Smolenskas], 1926. 126 p.
35. Darbininkai ir visuomenė / P. Avižonis. Vilnius, 1908. 22 p.
36. Darbininkė – motina / K. A. [Aleksandra Kolontai] ; vertė Švenčioniškis [Vincas Paukštys]. [JAV], 1918. 35 p.
37. Darbininkų giesmės : (eilų rinkinys) / Julius Janonis. [Smolenskas], 1920. 16 p.
38. Darbininkų ir jaunuomenės judėjimas Lietuvoj ir Baltarusijoje ir jo tolimesnės užduotys / V. Grigas [Juozas Greifenbergeris]. [Berlynas], 1920. 19 p.
39. Darbininkų ir mažžemių jaunimo uždaviniai : G. Zinovjevo kalba, pasakyta darbininkų ir mažžemių jaunimo atstovams vasario 2 d. 1919 m. / G. Zinovjevas (Zinovjev Grigorij Vasiljevič) ; vertė A. V. [Leonas Prūseika]. S. I., 1921. 15 p.

40. Darbininkų padėjimas Amerikoje. SLA [Susivienijimo lietuvių Amerikoje] apdraudos ir sveikatos savaitei paskaita / K. S. Karpavičius [Kazys Karpis]. [JAV], 1917. 35 p.
41. Darbininkų kovos pradžia dėl valdžios Lietuvoj / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1919. 16 p.
42. Darbininkų sprespauda ir jos priežastys / pagal lenkišką parašė B. Žvalgas [Baltrus Žiūrys]. [JAV], 1908. 28 p.
43. Darbininkų vienybė. Kaunas, 1921. 15 p.
44. Darbo diena / vertė iš rusų k. J. Š-ys [Jonas Šepetys]. [S. I.], 1918. 54, [2] p.
45. Dėl kokių reikalavimų Lietuvos komunistų partija šaukia į kovą darbininkus ir darbo valstiečius. [Tilžė], 1931. 12 p.
46. *Devynius kailius lupa* : Telsių–Kretingos gelžkelio statybos darbininkams / Z. Angarietis. [Tilžė], 1930. 30 p.
47. Didysis Lietuvos kareivių *sukilimas* Panemunėje 1920 m. vas. 22–23 d. / parašė Revoliucijos Kareivis [Vincas Kapsukas]. [Smolenskas], 1924. 39 p.
48. Dievas ir vaikai : skaitymai mūsų jaunimui / M. Beržas [Zigmas Angarietis]. [Smolenskas], 1925. 21 p.
49. Du pamokslu / K. Karmeliukas (K. Karmeliuk). [Voronežas], 1918. 15 p.
50. Ekonominio plėtojimosi keliai / V. K. [Vincas Kapsukas]. Voronežas, 1918. 27 p.
51. Fašizmas ir kaip su juo kovoti / Domas Briedis. Leipcigas, 1927. 39 p.
52. Galutinis *kliasių* kovos tikslas / A. Penkokas (Anton Pannekoek) ; vertė A. Kuršaičiūtė [J. Stilsonas-Stasiulevičius]. Philadelphia, Pa., 1913. 14 p.
53. Gelbėjime Lietuvą ! / [Jonas Šeškauskas]. [JAV], 1923. 8 p.
54. *Kazis Giedris* fašistų budelių *nužudius* 1926 m. gruodžio 27 d. / parašė V. Kapsukas. [Berlynas], 1931. 26, [2] p.
55. Gruodžio 17 d. perversmas / parašė J. Šaruas. [JAV], 1927. 38 p.
56. Imperialistinis karas ir II internacionalo žlugimas / V. Leninas. [Smolenskas], 1926. 158 p.
57. Imperializmas ir jo pergalėjimas / Z. Angarietis. [Voronežas], 1918. 31 p.
58. Imperializmas ir socialistinė revoliucija : straipsnių rinkinys. [JAV], 1918. 30 p.
59. Internacionalas / G. O. Binštok (G. Binshtok) ; vertė iš rusų k. Jonas Š-ys [Jonas Šepetys]. Voronežas, 1918. 28, [2] p.
60. Internacionalas mirties ir internacionalas gyvasties / G. Zinovjev ; vertė Z. V. [Zigmas Valaitis]. S.l., 1920. 6, [1] p.
61. Istorija Liet. revoliucinio judėjimo. – Z. Angarietis.*
62. Istorinės leninizmo šaknys / J. Stalin (Stalin Josef Visarionovič). [S. I.], [1925]. 14 p.
63. Istorinių pažiūrų keliai ir K. Marksas. – G. Krauzės.*
64. Iš dvasiškų tėvelių gyvenimo / S. Gorskis (Gorsky S.) ; vertė V. Paukštys. Brooklyn, N. Y., 1914. 80 p.
65. Iš ko kyla melai ir skriauda žmonijoj. – V. Dembskis.*
66. Iš komunistų (bolševikų) programos / N. Bucharin ; vertė J. Apinys. [JAV], 1919. 126 p.
67. Iš *musų* partijos istorijos / G. Zinovjevas. S. I., 1921. 39 p.
68. Išdavikas : poema / parašė Jonas Kaškaitis. Brooklyn, N. Y., 1925. 263 p.
69. Išsivystymas valstybinės tvarkos vakaruose / K. Kautskis ; vertė Jonas Norkus. Voronežas, 1918. 34 p.
70. Janonio raštai / Julius Janonis. Kaunas, 1921. [1] portr. lap., 112 p.
71. Jaunimas ir moksleivija / V. Leninas. [Smolenskas], 1926. 69, [1] p.
72. Jaunimo sąjungos uždaviniai : (kalba, pasakyta 3-iajame Rusijos komunist. jaunimo s-gos suvažiavime) / N. Lenin (V. I. Uljanov). [S. I.], 1921. 27 p.

73. Ką pasakė XVI-tas V. K. P. (b) suvažiavimas apie SSSR pramonę. [Tilžė], 1930. 15 p.
74. Ką reiškia „Visų šalių proletarai, vienykitės !“ / M. Olminskij. Petrapilis, 1918. 15 p.
75. Kaip bolševikai šeiminkauja ir kiti raštai. [Kaunas], 1918. 30 p.
76. Kaip darbininkai ir valstiečiai nuvertė nuo savo sprando carą, dvarininkus ir kapitalistus : versta iš rusų k. / Em. Jaroslavskis (Jaroslavskij Jameljan Michailovič). [Smolenskas], 1928. [1], 24 p.
77. Kaip kunigai *rupinasi* darbininkais / V. Kapsukas. [3-asis leid.]. Voronežas. 1918. 29 p.
78. Kaip mus apvagia : kelios pastabos iš R. B. Baker ; sulipino A. Kuršaičiūtė [J. Stilsonas-Stasiulevičius]. Philadelphia, Pa., 1915. 44 p.
79. Kaip žmogus sutvėrė Dievą / Žarėnų Vincas [Stasys Matulaitis]. Brooklyn, N. Y., 1923. 149, [6] p.
80. Kam karas reikalingas? / M. B. [Zigmas Angarictis]. [Tilžė], 1930. [2], 32 p.
81. Kame tikroji liuosybė / N. Bucharin. [S.l.], 1920. 16 p.
82. Kapitalizmo pasaulis ir Komunistų Internacionalas. Komunistų Internacionalo 2-ojo kongreso manifestas : [Petrogradas; Maskva, 1920 m. liep. 19–rugs. 1]. Smolenskas, 1920. 15 p.
83. Kapitalizmo surėdymo *plėtojimasi* : („Komunizmo abėcėlės“ § 14–18) / N. Bucharin. [S. l.], 1920. 30 p.
84. Karoliaus Lybknechto ir Rožės Liuksemburg atminčiai. – S. K. J. S.*
85. Karas Lietuvoj / parašė M. Gromov (Gromov Michail Michailovič) ; vertė D. M. Šolomskas. Brooklyn, N. Y., 1933. 223 p.
86. Karė – ko dėlei? / Dž. R. Kirkpatrikas (George Ross Kirkpatrick) ; vertė V. K. Račkauskas [Karolis Račkauskas]. [Bruklinas, (Niuj.)], 1917. 399 p.
87. Karo aukos : 4 v. drama iš Lietuvos darbininkų gyvenimo laike Didžiojo karo / Sodalius [Pijus Krakaitis]. [JAV], 1922. 48 p.
88. Kariai, *rykiukime* eiles prieš smurtininkus! / Senas karys. [S.l.], 1928. [16] p.
89. Kas gi tie bolševikai ir sovietai? : klausimai ir atsakymai / parašė A. R. Williams ; Rand Scholei leidus vertė J. Apinys. Philadelphia, Pa., 1919. 48 p.
90. Kas yra, o kas bus?– Liet. s. d. partija.*
91. Kas yra Rusų Socialistinė Federacinė Tarybų Respublika / Pr. Naruševičius. Kaunas, 1922. 31 p.
92. Kas yra svarbiausio kom. partijos programoj. – M. Olminskis.*
93. Kas yr taip, o kas ne taip / Dž. M. Vorkas (McClelland John Work) ; sulietuvino A. Karalius. Chicago, Ill., 1913. 264 p.
94. Kas iš ko gyvena / S. Dikšteinas (Szymon Dickstein). Vilnius, 1906. 32 p.
95. Kas išganys liaudį? / K. Šeštokas [Algirdas Margeris]. [Čikaga, Il.], 1912. D. 1: Ar prietariškasis tikėjimas ir tikyba išganys liaudį. 208 p.
96. Kas padarė dievu? / pagal M. M. Mangasarian (Mangasaras M. Mangasarianas) sutaisė ir išleido K. Rutkus ; paveikslus ir Biblijų raštus *parupino* Dievo Duktė. [JAV], 1918. [1], 31, [1] p.
97. Kas reikalinga žinoti Lietuvos jaunam darbininkui bei darbininkei / parašė Vargų duktė [Eugenija Tautkaitė]. Kaunas, 1921. 16 p.
98. Kas tai yra politiška partija / N. Ivanov ; iš rusų k. vertė P. B-is [P. Bugailiškis]. Vilnius, 1906. 21 p.
99. Kas tai yra Profesinė darbininkų sąjunga ? [JAV], [1922]. 22 p.
100. Kas tai yra socializacija ? : referatas, skaitytas antram visuotinam darbininkų, kareivių ir *ukininkų* tarybų kongresui, bal. 14 d., 1919 : versta iš vok. k. / K. Kautskis. [JAV], [1919]. 31 p.

101. Kas tas Komunistinis Jaunimo Internacionalas ir ko jis nori ? Kaunas, 1921. 14 p.
102. Kas tie Lietuvos komunistai ir ko jie nori ? [Smolenskas], 1926. 40 p.
103. Kas tie socialistai revoliucionieriai maksimalistai : bendri programiniai bruožai / K. Burneika. [S. l.], 1928. 45, [2] p.
104. Kas gi tie komunistai / J. Steklcvas ; vertė V. Tauras [Kazimieras Vidikas]. Philadelphia, Pa., 1920. [1], 32 p.
105. Katalikų bažnyčios mokslas apie tironus / R. Bemé (R. Böhme) ; iš vok. k. vertė M. L. [Augustinas Janulaitis]. Tilžė, 1907. 32 p.
106. Keletas žodžių apie komunizmą.*
107. Kelias į socializmą : versta iš vok. k. / Otas Baueris. S.l., 1920. 35 p.
108. Keturių teismo komedija ir paskutinės valandos / sp. parengė V. Kapsukas. Tilžė, 1929. 35, [1] p.
109. Ketvirtąjį Lietuvos komunistų partijos suvažiavimo manifestas. Kaunas, 1924. 16 p.
110. Kirpikai, arba Avelių piemenėliai / Eilėmis parašė Liepukas [K. Stiklius]. Philadelphia, Pa., 1908. 16 p. ; Tas pat ...: Dainos ir deklamacijos. 2-asis leid. Pittsburg, Pa., 1914. 16 p.
111. Klebonijos paslaptys / spaudai prirengė A. B. Iksas [Antanas Bimba]. [JAV], 1930. 80 p.
112. Klerikalai ir darbininkai.*
113. Ko jie taip pasiutusiai staugia ? (Ir jie karą kursto) / Z. A. [Zigmas Angarietis]. [Tilžė], [1930]. 22 p.
114. Ko nori social-demokratai bolševikai ? / Z. Angarietis. Petrapilis, 1918. 16 p.
115. Ko turi reikalauti ir kaip veikti darbininkų atstovai savivaldybėse / B. Pušinis. Kaunas, [1922]. 24 p.
116. Kodėl aš tapau sovietų valdžios gynėjas ? / E. Blonina. S.l., 1920. 8 p.
117. Kodėl aš tapau komuniste ? : (versta iš rusų k.) / A. Beriušina. [Smolenskas], 1920. 13 p.
118. Kodėl bažnyčia priešinasi socializmui / F. D. Vorenas (Fred D. Warren) ; vertė J. V. Stalioraitis. Brooklyn, N. Y., 1915. 40 p.
119. Kodėl mes komunistai / N. Bucharin. [S.l.], 1920. 14 p.
120. Kokia turi būti darbininkų partija ? / V. Leninas [N. Leninas] ; [vertė Vladislavas Bistrickis ir Jonas Šepetys]. [Smolenskas], 1926. 164 p.
121. Komunistinio Jaunimo Internacionalo 1-ojo kongreso manifestas : [1919 m. lapkr. 20–26 d.]. [Smolenskas], 1920. 8 p.
122. Komunistinio jaunimo internacionalo programa. [Smolenskas], 1920. 8 p.
123. Komunistinio Jaunuomenės Internacionalo II-ojo kongreso nutarimai (Liepos 9–23 d. 1921 m. Maskvoje). Kaunas, 1922. 51 p.
124. Komunistai, kas jie tokie ? : (apie bolševikus) / S. Mininas (Minin Sergej Konstantinovič). [Smolenskas], 1920. 16 p.
125. Komunistinis Jaunimo Internacionalas / L. Šackin (Lozorius Šackinas). [Smolenskas], 1921. 24 p. ; 2-asis leid. [Smolenskas], 1921. 24 p.
126. Komunistų Internacionalas profesinėms sąjungoms. [Smolenskas], 1920. 12 p.
127. Komunistų internacionalo *kurimas* / V. Leninas. [Smolenskas], 1928. 128 p.
128. Komunistų Internacionalo VI-tojo kongreso darbai : pranešimas, padarytas VKP (b) Maskvos org. aktyvo susirinkime 1928 m. rugs. 5 d. Tilžė, 1929. 43 p.
129. Komunistų manifestas / parašė Karolius Marks [Karlus Marksas] ir Priekus Engels [Frydrichas Engelsas] ; iš vok. vertė V. Tauras [Kazimieras Vidikas] ; Trečiojo Inter-

- nacionalo manifestas ir programa : išleistas Komunistų partijos kongreso, kuris įvyko Maskvoj kovo 2–6 dd., 1919. [Philadelphia, Pa.], 1920. 95 p.
130. Komunistų partijos manifestas / K. Marksas ir F. Engelsas ; vertė V. P. [Vladas Požela] ; K. Kautskio ir autorių prakalbas vertė J. Š-ys [Jonas Šepetys]. [Voronežas], 1918. XXIII, 25 p.
 131. Komunizmo A-B-C / parašė N. Bucharin ir E. Preobraženski (Preobraženski Jevgenij Nikolajevič); vertė V. Tauras [Kazimieras Vidikas]. Brooklyn (N. Y.), 1925. 208 p.
 132. Komunizmas ir proletariato diktatūra : („Komunizmo abėcėlės“ § 19–25) / N. Bucharin. [S. l.], 1920. 31 p.
 133. Komunos kankiniai / A. Arnu (Arnould Althur). [S.l.], 1920. 20 p.
 134. Konstitucija RSFRS.*
 135. Kovotojų giesmė. – Liet. soc. s-ga Amerik.*
 136. Konspirativiam bute : (Lėkė kaip sakalas – tupė kaip vabalas) : 2 v. komedija / Ans-kij [S. A. Rapoportas] ; vertė Zgms Vlts [Zigmas Valaitis]. S. l., 1920. 32 p.
 137. Krikščionybė ir socializmas / A. Bebelis (August Bebel). Voronežas, 1918. 23 p.
 138. Krikščionys – demokratai ir darbininkai / V. Kapsukas. [Smolenskas], 1919. 15, [1] p.
 139. Krikščionys – demokratai ir žemė / V. Kapsukas. [Smolenskas], 1919. 15, [1] p.
 140. Krikščionių – demokratų mokslas / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1921. 27 p.
 141. Kryžievių karai / Z. A. [Zigmas Angarietis]. Voronežas, 1918. 35 p.
 142. *Kudikių* vergija „laisvoje“ Amerikoje / sutaisė pagal J. Spargo (John Spargo) J. Širvydas. Philadelphia, Pa., 1907. 20 p. ; Tas pat. 2-asis leid. Philadelphia, Pa., 1913. 19 p.
 143. Kunigai, bedieviai ir socialdemokratai / parašė S. V. Filadelfija, 1908 (p. n.).
 144. Kunigai ir caro valdžia / V. Kapsukas. [3-iasis leid.]. [Voronežas], 1918. 44 p.
 145. Kunigai ir caro valdžia. [Filadelfija, 1917]. 32 p. ; Tas pat. Filadelfija. 2-asis leid. 1917. 31 p.
 146. Kunigai ir revoliucija . – Kapsukas.*
 147. Kunigo išpažintis. – P. Viliūnas.*
 148. Kunigų celibatas / Foksas Dž. T. (Fox G. T.) ; išvertė į lietuvių k. Ferdinand de Samogitia [Fortūnatas Bagočius]. Bostonas, 1915. 58, [6] p.
 149. Kurgi tas viskas nyksta / pagal K. Kautskį parašė Z. Aleksa [Zigmas Angarietis]. Bostonas, 1914. 28 p.
 150. LKP artimiausi uždaviniai : (3-ios konferencijos tezai) / Lietuvos komunistų partija (Kominterno sekc.). Kaunas, 1926. 28 p.
 151. Labdarybė ir žmoniškumas. – J. Baltrušaitis.*
 152. Laisvė ir žemė : kas mes esame ir ko mes siekiame. Kaunas, 1923. 15 p.
 153. Laisvės karžygiai : (Smetonos viešpatavimo aukos) / A. B. Vilnius ; Kaunas, 1928. 30 p.
 154. Laiškai pasmerktųjų mirtin ir Slisselburgo bastilija. South Boston, Mass., 1914. 74 p.
 155. Lauko darbininkai baltojoje Lietuvoje / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 64 p.
 156. Lauko darbininkai ir jų vargai / M. B. [Zigmas Angarietis]. [Tilžė], 1930. 27 p.
 157. Lauko darbininkai ir klerikalai / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1919. 15 p.
 158. Lauko darbininkai ir Tarybų valdžia Lietuvoje / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 63 p.
 159. Lauko darbininkų komitetai Lietuvoje / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 40 p.
 160. Lauko darbininkų uždaviniai / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 16 p.
 161. Leninas ir jo darbas. – Ester.*
 162. Leninas : jo gyvenimas ir darbai, 1870 m. bal. 23 d. – 1924 m. saus. 21 d. / parašė M. Jaroslavskis ; liet. k. iš 3-ios rusų laidos vertė V. Tauras [Kazimieras Vidikas]. [JAV], 1927. 431, [2] p.

163. Leninas : G. Zinovjevo prakalba apie Leniną, kurią jisai pasakė Peterburgo Sovieto susirinkime 16 d. rugsėjo, 1918 m. / G. Zinovjevas. [JAV], 1920. 63, [1] p.
164. Lenino laiškas Amerikos darbininkams / [V. Uljanov (Lenin)] ; vertė V. Beržas [Zigmas Angarietis]. Philadelphia, Pa., 1919. 32 p.
165. Lenino prakalba darbininkų susižiaviame / V. Leninas. [Smolenskas], 1920. 6, [2] p.
166. Liaudies švietimas ir Sovietų valdžia / Viačeslavas Karpinskis (Karpinskij Viačeslav Aleksejevič). [Smolenskas], 1920. 11 p.
167. Liet. kom. part. IV-sios konfer. tezės apie einamąjį momentą ir L. Kom. partijos uždavinius.*
168. Liet. kom. part. I-sios konfer. tezės apie tarptautinę padėtį ir karo prieš SSSR pavojų.*
169. Lietuva ir karo ruošimas prieš Sovietų Sąjungą / parašė D. A. [Zigmas Angarietis]. [Berlynas], 1931. 16 p.
170. Lietuviai bolševikai Rusijoje (1917 metais) / Z. Angarietis. Voronežas, 1918. 129 p.
171. Lietuvių centro part. ir tar. mokyklos. – Rusijos kom. part.*
172. Lietuvių social. patriotai. – . Angarietis ir Kapsukas.*
173. Lietuvos Bresto taikos derybos / V. Mickevičius-Kapsukas. Voronežas, 1918. 40 p.
174. Lietuvos buožės ir sodžiaus darbininkai. – Šiaulių darb. prof. s-ga.*
175. Lietuvos buožių valstybė / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 46 p.
176. Lietuvos darbininkės ir poniulės / V. Kapsukas. [JAV], [1928]. 151, [1] p.
177. Lietuvos „gelbėtojai“ karo metu / V. Kapsukas. Voronežas, 1918. 69 p.
178. Lietuvos ir Baltarusijos darbininkų ir valstiečių jaunimui. [Smolenskas], [1920]. 8 p.
179. Lietuvos komunistų partijos IV-jo sužiavimo tezės ir rezoliucijos. Kaunas, 1924. [1], 32 p.
180. Lietuvos kom. part. IV-sios konfer. tezės apie darbą kaime.*
181. Lietuvos komunistinės jaunimo sąjungos įstatai. [Smolenskas], 1925. [1], 16 p., įsk. virš.
182. Lietuvos komunistų partijos įstatai : projektas. [Kaunas], 1932. 7 lap.
183. Lietuvos konstitucija sulyginama su Rusijos konstitucija / parašė J. Baltrušaitis [Juozas Baltrušaitis-Mėmelė]. [JAV], 1919. 32 p.
184. Lietuvos laisvė ar Lietuvos žmonių laisvė : dvi nepriklausomybės prasmės ir kodėl socialistams netinka obalsis „Lietuvos nepriklausomybė“ / parašė J. Baltrušaitis [Juozas Baltrušaitis-Mėmelė]. Philadelphia, Pa., 1918. 30 p.
185. Lietuvos politemigrantų sužiavimas Berlyne. Tilžė, 1928. 77 p.
186. Lietuvos profesinės sąjungos / V. Kapsukas. [Smolenskas], 1920. 30 p.
187. Lietuvos raudonoji pagalba. [Tilžė], 1930. 31 p.
188. Lietuvos revoliucinio judėjimo ir darbininkų kovos istorija / Z. Angarietis. [2 t.]. T. 1 : Partijos istorija iki 1896 metų. [Smolenskas], 1921. 233 p., įsk. virš. ; T. 2 : Partijos istorija nuo 1896 iki 1907 metų. [Smolenskas], 1921. 460 p.
189. Lietuvos revoliucinių socialistų-liaudininkų partijos VI konferencija, 1919 m. S. l., [1919]. 15 p.
190. Lietuvos soc. dem. Partijos istorija. – Kapsukas.*
191. Lietuvos soc. sąj. X sužiavimas.*
192. Lietuvos šventieji ir jos apaštalai / parašė Bedievis [Zigmas Angarietis]. Tilžė, 1931. 35 p.
193. Manifestas. Laik. Revol. Liet. darb. ir Varg. valstiečių valdžios.*
194. Manifestas. Valdžia jau bankrutuoja / S. Kairys, A. Domaševičius. S. l., [1905]. 2 p.

195. Marksistai ir liaudininkai / V. Leninas ; [vertė Jonas Šepetys]. [Smolenskas], 1926. 101, [1] p.
196. Marksistai ir social-demokratai menševikai / V. Leninas ; [vertė Jonas Šepetys]. [Smolenskas], 1926. 192 p.
197. Marksizmas ir tautinis klausimas / V. Leninas ; [vertė Bronius Pranskus ir Jonas Šepetys]. [Smolenskas], 1926. 144 p.
198. Marksizmo pamatai / V. Leninas ; [vertė Vladislavas Bistrickis ir Jonas Šepetys]. [Smolenskas], 1925. 94 p.
199. K. Markso „Kapitalas“ : (svarbiausis moksl. Socializmo veikalas) / F. Meringas (Franz Mering). Kaunas, 1921. 30 p.
200. Materialistinis istorijos supratimas : medžiaga iš Greilicho / parašė Z. A. [Zigmas Angarietis]. 2-asis leid. Voronežas, 1918. 31 p.
201. Militarizmas / Karolius Liebknecht (Karlus Lybknechtas) ; vertė K. V. Kovietis [Kazimieras Vidikas]. [JAV], [1918]. 176 p.
202. Moteris ir išpažintis / A. B. Iksas [Antanas Bimba]. Brooklyn, N. Y., 1925. 96 p.
203. Moteris ir jos ekonominė padėtis / Klara Cetkin. Kaunas, 1921. 33 p.
204. Moteris kapitalizmo gadynėj / parašė Henry M. Tichenor (Henris Tichenoras) ; iš anglų k. vertė A. Petrika. [JAV], 1918. 55, [1] p.
205. Mūsų buožių pirmtakūnai : (ūkininkai ir bernai) / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 24 p.
206. Mūsų obalsiai / A. Iešmanta. Maskva, 1918. 12 p.
207. Mūsų partijos ir jų reikalavimai / pagal V. Leniną parašė Z. Angarietis. Petrogradas, 1917. 15 p.
208. *Mūsų pažiuos* / J. Jalanskij. Petrapilis, 1918. 15, [1] p.
209. *Mūsų* priešų valstybės / E. A. Preobraženskis ; [vertė Zigmas Angarietis]. S. l., 1919. 15, [1] p.
210. *Mūsų* programa : kapitalizmo surėdymas : („Komunizmo abėcėlės“ § 1–13) / N. Bucharin. S.l., 1920. 31, [1] p.
211. Naujos žmonijos šventė : (1 d. gegužės) / Vit. Serbenta. Charkovas, 1920. 8 p.
212. Naudotojų tikyba / A. Pašėsupis [Zigmas Angarietis]. Kaunas, 1922. 32 p.
213. Nepriklausomos Lietuvos kalėjimuose, arba Baltojo teroro aukos / Z. Angarietis. [Bruklinas, Niuj.], 1922. 64 p.
214. „Nepriklausomos“ Lietuvos kareivis / Z. Angarietis. Kaunas, [1921]. 8 p.
215. Nuo 1905 metų iki 1917 metų revoliucijos : (strategijos ir taktikos klausimai) / V. Leninas. [Smolenskas], 1926. 196 p.
216. Organizuokite moteris ! / Z. Lilina. [Voronežas], 1918. 16 p.
217. Organizuokitės ! / N. Bucharin ; vertė K. Vidikas. Philadelphia, Pa., 1917. 16 p.
218. Otiec Konstantin (kn. Olšauskas) / O. Birmontaitė. Philadelphia, Pa., 1912. 16 p.
219. Paryžiaus komuna / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 32 p.
220. Paryžiaus komuna (1870–71 m.) / B. Baks (B. Baksas). Kaunas, 1921. 65, [6] p.
221. Partijos krizio klausimu / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1921. 79 p.
222. Partijos kuopelės ir jų darbas / Z. Angarietis. [Berlynas], 1931. 15 p.
223. Pasakojimai darbininkams / Z. Angarietis. [Karaliaučius], [1930]. 12 p.
224. Pasakojimai kareiviams / [P. A.] ; [Iš rusų k. vertė A. Guzevičius]. [Tilžė], 1930. 16 p.
225. Pasaulio karo atnašos / N. Bucharin. Voronežas, 1918. 15 p.
226. Paskutinė banga : 3 v. drama / B. Laucevičius. [Filadelfija, (Pen.)], 1906. 32 p.
227. Penktas prisakymas : 1 v. drama / B. Laucevičius. [JAV], 1912. 23 p.

228. Pirmi Sovietų valdžios žingsniai ir VKP (b) / V. Leninas. [Smolenskas], 1928. 23, [1] p.
229. Pirmoji gegužės : socialė drama pavesta Pirmosios gegužės kvietkeliui / A. Sandberg ; Iš latv. k. vertė Skriaustas [Vladas Jasaitis]. Voronežas, 1918. 11, [1] p.
230. Pirmoji gegužės Nepriklausomoje Lietuvoje (1919–1929) / sutaisė V. Kapsukas. Tilžė, 1929. 78, [1] p.
231. Pirmojo LKJS suvažiavimo rezoliucijos. [Smolenskas], 1925. 48 p.
232. „Policinis socializmas“ Lietuvoje : („Zubatovščina“). Kaunas, 1921. 15 p.
233. Politinės dainos. Kaunas, [1923]. 32 p.
234. Politiškas minių streikas / sutaisė A. J. [Augustinas Janulaitis]. [JAV], 1907. 20 p.
235. Ponų ir bagočių tikyba / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1921. 32 p.
236. Karolio Poželos atsiminimai iš darbininkų judėjimo 1918–1919 metais (Joniškėlio apskrityj). Tilžė, 1928. [1], 19 p., įsk. virš.
237. Praeivis ; Tautos šulas / Kukutis [Julius Janonis]. S. l., 1918. 15 p.
238. Pramoninis socializmas / parašė D. Haywod (Heivudas Viljamas Dadlis) ir Frank Bohn (Frankas Bonas) ; vertė J. Laukis [Domininkas Keliaininkas]. Chicago, Ill., 1919. 79 p.
239. Pranešimas apie Lenino raštų leidimą : [prospektas]. [Smolenskas], 1925. [1], 16 p., įsk. virš.
240. Pranešimas apie Tretįjį Lietuvos komunistų partijos suvažiavimą / sutaisė V. Kapsukas. [Smolenskas], 1922. 46 p.
241. Priėmimo sąlygos į Komunistinį Internacionalą : (Komunistinio Internacionalo 2-ojo kongreso nutarimas). [Smolenskas], 1920. 8 p.
242. Profesinės sąjungos / V. Leninas. [Smolenskas], 1926. 168 p.
243. Profesinės sąjungos marksin. pažiūros. – St. J-is.*
244. Profesinių sąjungų uždaviniai : versta iš rusų k. / Kij. [Voronežas], 1918. 16 p.
245. Programa L. K. J. S. – Liet. kom. jaun. s.*
246. Programa Komunistinio jaunimo internacionalo. [Kaunas], [1930] (p. n.).
247. Programa Rusijos kom. partijos.– Liet. k. p. leid.*
248. Proletarinė revoliucija ir renegatas Kautskis / parašė N. Leninas ; vertė V. Tauras [Kazimieras Vidikas]. Philadelphia, Pa., 1920. 143 p.
249. Religija ir jos socialė reikšmė : prieštykinis rinkinys : [2 t.] / sutaisė dr. St. Matulaitis. [JAV], 1931–1932. T. 1. 1931. 300, [11] p. ; T. 2. 1932. 248, [3] p.
250. Revoliucija nuo 1905 iki 1917 metų – Lenin.*
251. Revoliucijai brėkštant. – Vargšas B.*
252. Revoliucinės dainos : [rinkinys 1-osios gegužės proga]. Kaunas, 1921. 15, [1] p., įsk. virš.
253. Revoliuciniai darbininkai į komunistų partiją / Z. Angarietis. [Tilžė], 1930. 24 p.
254. Revoliucinis teoretikas / N. Bucharin. S. l., 1925. [1], 8 p.
255. Revoliucinių dainų ir eilių rinkinėlis. [Vilnius], 1928. 30, [2] p.
256. Rinkimai į 3-jį seimą ir mūsų partijos taktika / Lietuvos bolševikas [Zigmas Angarietis]. [Smolenskas], 1926. 79 p.
257. Rojus ir pažanga / M. Dragomanovas (Dragomanov Michail Petrovič) ; versta iš 3-iosios rusinų kalboje laidos [K. Račkausko]. Scranton, Pa., 1912. 112 p.
258. Rusija 1919 metais : su priedu iš Rusijos gyvenimo 1920 m. / Arturas Ransome ; vertė Ž-tas [Leonas Prūseika]. [JAV], 1920. 239, 16 p.
259. Rusijos komunistų partijos programa : priimta 8-ojo partijos suvažiavimo 1919 m. kovo mėn. 18–25 d. [Smolenskas], 1920. 31 p. ; Tas pat. 2-asis leid. Vilnius, 1920. 30 p. ; Tas pat. 3-iasis leid. [Karaliaučius], 1920. 20 p.

260. Rusijos Socialistinės Federatyvinės Tarybų respublikos konstitucija : (pagrindo įstatymas) : paskelbta „Известия Всерос. Центр. Исполн. Комитета“ nr. 151 liep. 19 d. 1918 m. Voronežas, 1918. 20 p.
261. Rusijos socialistinės federatinės Tarybų Respublikos konstitucija.*
262. Rusų revoliucijos istorija : nuo spalio iki Brest Litovsko / L. Trocki (Trocky Lev Davidovitch) ; vertė V. Tauras [Kazimieras Vidikas]. [Čikaga, Il.], 1921. 200 p.
263. Rusų sovietai ir Amerika : sovietų nota prez. Wilsonui / V. Beržas [Zigmas Angarietis]. [Filadelfija, Pen.], 1919. 29 p.
264. Rusų sovietų konstitucija. [JAV], 1918. 31, [1] p.
265. Rusų sovietų revoliucijos uždaviniai. – V. Lenin.*
266. SSSR s-gos centr. Pildomojo komiteto manifestas.*
267. SSSR – tautų sąjunga / S. Liubimova ; [vertė Aleksandras Gudaitis-Guzevičius]. [Berlynas], 1931. 30, [1] p.
268. Skaityk ir kitam pasakyk! : [valstiečių liaudininkų politikos kritika]. [Kaunas], 1923. 16 p.
269. Skaityk tamsta! : [politinis pamfletas] / parašė Girdėjusi Pelutė. Kaunas, 1929. 48 p.
270. Socialistai – bolševikai. Vilnius, 1918. 64 p.
271. Sodžiaus darbininkai ir Lietuvos buožės / B. D. [Vincas Kapsukas]. Šiauliai, 1922. 65, [1] p.
272. Sosto akyveizdoj : mintis imta iš rusų k. : 1 v. tragedija / sutaisė Petras Mikšis. [JAV], 1921. [1], 16 p.
273. Sovietų sąjunga penkioliktais metais / parašė R. Mizara. [JAV], 1932. 282, [4] p.
274. Spalių revoliucija ir 3-s Internacionalas / G. Zinovjevas. [Smolenskas], 1919. (p. n.).
275. Steigiamasis susirinkimas ar Tarybų valdžia / V. Kapsukas. [Smolenskas], 1919. 14, [2] p.
276. Sutrumpinkim darbo laiką. – V. Kapsukas.*
277. Šalin tarptautiniai plėšikai! / N. Bucharin. Voronežas, 1918. 23, [1] p.
278. Šeimyna seniau, dabar ir ateityje / parašė V. Kapsukas. [JAV], 1917. 47 p.
279. Šeimyna socialistinėj darbininkų valstybėj / A. Kollontai [Aleksandra Kolontai] ; vertė V. Anilius [Kazimieras Vidikas]. [JAV], 1920. 28, [1] p.
280. Šventraščio paslaptys / L. Adomauskas. Kaunas, 1922. 196 p.
281. Šviesos kova su tamsa : (Ormuzdas ir Arimanas) / vertė iš rusų k. Pranas Skardžius. S.l., [1919]. 8 p.
282. Švyturys : naujoji proletarinė poezija / red. V. Tauras [Kazimieras Vidikas] ; vinj. piešė J. Pagareckas. [JAV], 1923. 285, [3] p.
283. Tarybų Rusijos valdžios darbai / P. Ivanovas. [Smolenskas], 1920. 32 p.
284. Tarybų valdžia / N. Bucharin. S.l., 1920. 30 p.
285. Tarybų valdžia ir jos organizavimas – N. Bucharin.*
286. Tarybų valdžia ir jos organizavimas / V. A. Karpinski (Karpinskij Viačeslav Aleksejevič) ; iš rusų k. vertė J. Šys [Jonas Šepetys]. S. l., 1919. 31 p.
287. Tarp garuojančių nuodų : apysakos / Kazys Kiela. Kaunas, 1926. 61, [1] p.
288. Tarptautinė taryba amatinių ir pramoninių profesinių sąjungų (Darbo unijų) / A. Losovski (A. Dridzo) ; vertė V. Tauras [Kazimieras Vidikas]. New York, [1920]. 72 p.
289. „Tautos vadas“ A. Smetona, jo sėbrai ir darbai / parašė K. Kalnėnas [Zigmas Angarietis]. [Smolenskas], 1927. 46 p.
290. „Tautų globėjai“ angelai. – V. Kr.*
291. Tautų klausimas : medžiaga iš K. Kautskio : [2 d.]. Voronežas, 1918. D. 1. 66 p. ; D. 2. 46 p.

292. Tautų klausimas ir komunizmas : („Komunizmo abėcėlės“ §§ 89–92) / E. Preobraženskis ; [vertė Z. Angarietis]. S. I., 1920. 16 p.
293. Tautų klausimas ir lietuviai bolševikai. – Angarietis, Kapsukas.*
294. Tautų „liuosuotojai“ / Kr. V. [V. Keržencevas] ; [vertė Emilija Leonytė]. Kaunas, 1921. 15, [1] p.
295. „Tėvynės gelbėtojų“ žygiai ; Vokietijos koštuvai : (Vyr. liet. tarybos Rusijoje *darbai*) / Z. Angarietis. [Voronežas], 1918. 48 p.
296. *Tezai* apie darbą profesinėse sąjungose : (III-jo L.K.P. suvažiavimo priimtieji). [Smolenskas], 1922. 15 p.
297. Tiesa apie gruodžio 17 d. perversmą Lietuvoje. [Tilžė], [1927]. 13, [1] p.
298. Tiesiu keliu. Vilnius, 1918. 15 p.
299. Tiesus beiškant : [2 d.] / V. K-sa [Vladas Karosa]. Mariampolė, 1925. [D.] 1 : Žmogiškai bėgalvojanti. 28 p. ; [D.] 2 : Žmogiškas kelias. Gyvenimo idealai. 30, [1] p.
300. Tikėjimas ir karė. – D. H. T. Price.*
301. Tikyba ir komunizmas : („Komunizmo abėcėlės“ §§ 89–92) / E. Preobraženskis ; [vertė Z. Angarietis]. S. I., 1920. 16 p.
302. Tikra teisybė apie Kriščionių-demokr. Partiją ir jos filiją Darbo federaciją. [Kaunas], 1922. 29, [3] p.
303. Trečiasis komunistų internacionalas / N. Leninas. [Smolenskas], 1920. 12 p.
304. Trečiasis pokarinis darbininkų kovos periodas Lietuvoj ir mūsų uždaviniai : LKP CK 2-ojo 1929 m. plenumo tezės. Tilžė, 1929. 43 p.
305. Trečioji konstitucija – bus pačios liaudies : [mintys apie konstitucijas] / Genių Dėdė [Jurgis Žitinevičius]. Vilnius ; Kaunas, 1928. 15 p.
306. Tremtiniai Rusijoje ir jų „globėjai“ (I. Jaroslavlis) : oficialūs M. Slezevičiaus pranešimai Centro Komitetui L[iet.] d[-jos] n[ukentėjusiems] d[ėl] k[aro] š[elpti]. [Voronežas], 1918. 37, [2] p.
307. Trečiasis liet. kom. part. suvažiavimas. – V. Kapsukas.*
308. Trys Rusijos revoliucijos laipsniai / Jv. Uljanov. Petrapilis, 1918. 15 p.
309. Trumpa Lietuvos social-demokratų partijos istorija : [2 d.]. 1918–1920 / V. Kapsukas. D. 1 : (1896–1905 m.). Petrapilis, 1918. 29 p. ; D. 2 : (1906–1914 m.). [Smolenskas], 1920. 96 p.
310. Trumpa profesinių sąjungų kovos istorija / S.T. [Vincas Kapsukas]. Kaunas, 1921. 15, [1] p.
311. Turtas ir darbas / pagal Petraškevičių (Strumiliną) parašė J. Š-ys [Jonas Šepetys]. [Voronežas], 1918. 70, [1] p.
312. 1926 metų streikai Lietuvoj / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1928. 80 p.
313. 1905–6 metų revoliucija (strategija ir taktika) / V. Leninas. [Smolenskas], 1926. 192 p.
314. 1917 metai ir Spalio revoliucija / V. Leninas ; [vertė Vladislavas Bistrickis ir Jonas Šepetys]. [Smolenskas], 1927. 152 p.
315. Tveriamasis revoliucinis socializmas : pamat. *musų* minimum programo permaina – iš „Taktikos“ stovio į principus / parašė J. Baltrušaitis [Juozas Baltrušaitis-Mėmelė]. Philadelphia, Pa., 1918. 109 p.
316. Vaidilos Ainio (Juliaus Janonio) eilės / Julius Janonis. Petrapilis, 1918. 86, IV p.
317. Valstybė ir revoliucija : marksizmo mokymas apie valstybę ir proletariato uždavinius revoliucijoj / N. Lenin ; vertė V. Kom. [Kazimieras Vidikas]. [Filadelfija, Pen.], [1919]. 190 p.
318. Veidmainių darbai / V. Kapsukas. [Smolenskas], 1920. 13, [2] p.

319. Vilniaus darbininkų taryba / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1919. 15 p.
320. Visa valdžia Taryboms ir Spalių revoliucija / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1919. 15 p.
321. Visiems darbininkams ir bedaliams. – L. R. kul. skyr.*
322. Visuomeninis žemės dirbimas.*
323. Vokietijos ir Anglijos–Amerikos imperializmas / H. Gorteras (Herman Goerter). S. l., 1918. 15 p.
324. Vorai ir musės : (naudotojai ir naudojamieji) / V. Libknechtas (Vilhelmas Lybknechtas). Kaunas, 1926. 15 p.
325. Žemės klausimas / parašė P. Tučkus [Mykolas Krupavičius]. S.l., 1918. 20 p.
326. Žemės klausimas Lietuvoj / Z. Angarietis. Voronežas, 1918. 31, [1] p.
327. Žemės klausimo rišimas Tarybų Lietuvoj / Z. Angarietis. [Smolenskas], 1920. 31 p.
328. Žingsnis prie šviesos / K. S. Lietuvaitė [Konstancija Sketerytė-Jablonskienė]. Voronežas, 1918. 27 p.
329. Žmonės : 3 v. drama / parašė Br. Vargšas. Chicago, Ill., 1910. 38 p.
330. Žmonės ir dievai žmonės valgo / Z. Angarietis. Voronežas, 1918. 15 p.
331. Žodis jaunimui / P. Krapotkinas (Krapotkin Piotr Aleksejevič) ; laisvai vertė P. Šnekutis [P. Kaupas]. Vilnius, 1928. V, 37 p.
332. Žodis kaimo biednuomenei / M. B. [Zigmas Angarietis]. Klaipėda, 1930. 30 p.
333. Žodis kareiviams / Z. Angarietis. Tilžė, 1929. 20 p.

Asmenvardžių rodyklė

A.B. 153

A. D. žr. Kapsukas, Vincas

A. J. žr. Janulaitis, Augustinas

A. V. žr. Prūseika, Leonas

Adomauskas, Liudas 280

Aleksa Z. žr. Angarietis, Zigmas

Alyta M. 9

Angarietis, Zigmas 19, 23, 26, 28, 31, 33, 41,
46, 48, 57, 61, 80, 113, 114, 140, 141,
149, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 164,
169, 170, 172, 175, 188, 192, 200, 205,
207, 209, 212, 213, 214, 219, 221, 222,
223, 235, 253, 256, 263, 262, 289, 292,
293, 295, 301, 312, 319, 320, 326, 327,
330, 332, 333

Aniulis V. žr. Vidikas, Kazimieras

Anskij žr. Rapoportas S. A.

Apins J. 66, 89

Arnū (Arnould), Arturas 133

Avizonis, Petras 35

B.D. žr. Kapsukas, Vincas

Bagočius, Fortūnatas 148

Baksas (Baks) B. 220

Baltrušaitis, Juozas žr. Baltrušaitis-Mėmelė,
Juozas

Baltušaitis-Mėmelė, Juozas 151, 183, 184, 315

Barzdyla, Jonas žr. Biliūnas, Jonas

Baueris (Bauer), Otas 25, 107

Bebelis (Bebel), Augustinas 19, 137

Bedievis žr. Angarietis, Zigmas

Beikeris (Baker) R. B. 78

Bemė (Böhme) R. 105

Beriušina A. 117

Beržas M. žr. Angarietis, Zigmas

Beržas V. žr. Angarietis, Zigmas

Biliūnas, Jonas 18, 24

Bimba, Antanas 111, 202

Binštok (Binshtok) G. O. 59

Birmontaitė O. 218

B-is P. žr. Bugailiškis, Peliksas

Bistrickis, Vladislavas 12, 34, 120, 198, 314

Blonina E. 116

Bonas (Bohn), Frankas 238

Briedis, Domas 51

Bucharinas (Bucharin), Nikolajus 5, 6, 66,
81, 83, 119, 131, 132, 210, 217, 225, 254,
277, 284, 285

- Bugailiškis, Peliksas 98
 Burneika K. 103
 Cetkin, Klara 203
 D. A. žr. Angarietis, Zigmas
 Dembskis, Vladislovas 65
 Dievo Duktė 96
 Dikšteinas (Dickstein), Šimonas 94
 Domaševičius, Andrius 194
 Dragomanovas (Dragomanov), Michailas 257
 Dridzo S. A. žr. Losovski A.
 Dryskis K. žr. Milašauskis, Feliksas
 E. F. žr. Fedorovas, Jevgenijus
 Elzbacheris (Elzbacher), Paulius 8
 Engelsas (Engels), Frydrichas 129, 130
 Ester 161
 Fedorovas (Fedorov), Jevgenijus 16
 Ferdinand de Samogitia žr. Bagočius, For-
 tūnatas
 Foksas (Fox), Džordžas T. 148
 Fosteris (Foster), Viljamas 4
 Genių Dėdė žr. Žitinevičius, Jurgis
 Giedrius, Kazys 54
 Girdėjusi Pelutė 269
 Gorskis (Gorsky) S. 64
 Gorteris (Goerter), Hermanas 323
 Greifenbergeris, Juozas 38
 Greilichas 200
 Grigaitis P. 10
 Grigas V. žr. Greifenbergeris, Juozas
 Gromovas (Gromov), Michailas 85
 Gudaitis-Guzevičius, Aleksandras 224, 267
 Heivudas (Haywood), Viljamas Dadlis 238
 Iešmanta, Albinas 206
 Iksas A. B. žr. Bimba, Antanas
 Ivanovas (Ivanov) N. 98
 Ivanovas (Ivanov) P. 283
 Jalanskis (Jalanskij) J. 208
 Janonis, Julius 37, 70, 237, 316
 Janulaitis, Augustinas 105, 234
 Jaroslavskis (Jaroslavskij), Jameljanas 76, 162
 Jasaitis, Vladas 229
 St. J-is 243
 K. A. žr. Kolontai, Aleksandra
 Kairys, Steponas 194
 Kalnėnas K. žr. Angarietis, Zigmas
 Kapsukas, Vincas 22, 24, 47, 50, 54, 77, 108,
 138, 139, 144, 146, 172, 173, 176, 186,
 190, 230, 240, 271, 275, 276, 278, 293,
 307, 309, 310, 318
 Karalius, Antanas 93
 Karmeliukas (Karmeliuk) K. 49
 Karosa, Vladas 299
 Karpavičius K. S. žr. Karpus, Kazys
 Karpinskis (Karpinskij), Viačeslavas 166, 286
 Karpus, Kazys 40
 Kaškaitis, Jonas 68
 Kaupas P. 328
 Kautskis (Kautsky), Karlas 10, 69, 100, 130,
 149, 248, 291
 Domininkas Keliauninkas 238
 Keržencevas V. 294
 Kiela, Kazys 287
 Kij 244
 Kirkpatrikas (Kirkpatrick), Georgas Rosas
 86
 Kolontai (Kollontai), Aleksandra 36, 279
 Koviėtis K. V. žr. Vidikas, Kazimieras
 K. V. žr. Keržencevas V.
 Krakaitis, Pijus 87
 Krapotkinas (Krapotkin), Piotras 331
 Krauzė G. 63
 Krikščiūnas, Jurgis 21
 Krupavičius, Mykolas 325
 V. K-sa žr. Karosa, Vladas
 Kukutis žr. Janonis, Julius
 Kuršaičiūtė, Alena žr. Stilsonas-Stasiulevi-
 čius, Juozas
 Laucevičius, Bronius 225, 226, 251, 329
 Laukis J. žr. Domininkas Keliauninkas
 Leninas (Lenin), Vladimiras 12, 13, 15, 26,
 34, 56, 71, 72, 120, 127, 161, 162, 163,
 164, 165, 195, 196, 197, 198, 207, 215,
 228, 239, 242, 248, 250, 265, 303, 313,
 314, 317
 Leonytė, Emilija 294
 Lybknechtas (Liebknecht), Karlas 84, 201
 Lybknechtas (Liebknecht), Vilhelmas 324
 Liepukas žr. Stiklius, Kostas
 Lietuvaitė K. S. žr. Sketerytė-Jablonskienė,
 Konstancija

- Lietuvos bolševikas žr. Angarietis, Zigmas
 Lilina Z. 216
 Liubimova S. 267
 Liuksemburg, Roza 84
 Losovskis (Losovsky) A. 288
- M. B. žr. Angarietis, Zigmas
 M. L. žr. Janulaitis, Augustinas
 Mangasaras (Mangasar), Mangasarianas M. 96
 Margeris, Algirdas 95
 Marksas (Marks), Karlas 12, 63, 129, 130, 199
 Matulaitis, Stasys 30, 79, 249
 Matusevičius, Baltrus 16
 Meringas (Mering), Francas 199
 Mickevičius-Kapsukas V. žr. Kapsukas, Vincas
 Mikšis, Petras 272
 Milašauskas, Pranas 29
 Milašauskis, Feliksas žr. Milašauskas, Pranas
 Mininas (Minin), Sergejus 124
 Mizara, Rojus 17, 273
 N. žr. Matusevičius, Baltrus
 Naruševičius, Pranas 91
 Nežinomas žr. Matusevičius, Baltrus
 Norkus, Jonas 69
- Olminskis (Olminskij), Michailas 74, 92
 Olšauskas, Konstantinas 218
- P. A. 224
 Pagareckas J. 282
 Pašešupis A. žr. Angarietis, Zigmas
 Pašešupys J. žr. Stilsonas-Stasiulevičius, Juozas
 Paukštys, Vincas 14, 36, 64
 Penkokas (Pannekoek), Antanas 52
 Petraškevičius (Strumilinas) 311
 Petrika, Antanas 204
 Plechanovas (Plechanov), Georgijus 7
 Požela, Karolis 236
 Požela, Vladas 130
 Pranskus, Bronius 34, 197
 Preobraženskis (Preobražensky), Jevgenijus 131, 209, 292, 301
 Price D. H. T. 300
 Proudhonas 8
 Prūseika, Leonas 39, 258
 Pušinis, Bronius 115
- Račkauskas V. K. žr. Vairas-Račkauskas, Karolis
 Rand Schoolei 89
 Ransome, Arturas 258
 Rapoportas S. A. 136
 Revoliucijos Kareivis žr. Kapsukas, Vincas
 Rutkus K. 1, 96
- S. T. žr. Kapsukas, Vincas
 S. V. 143
 Sandberg A. 229
 Senas karys 88
 Serbenta, Vitalijus 211
 Skardžius, Pranas 281
 Sketerytė-Jablonskienė, Konstancija 328
 Skriaustas žr. Jasaitis, Vladas
 Sleževičius, Mykolas 306
 Smetona, Antanas 289
 Sodalius žr. Krakaitis, Pijus
 Spargo, Jonas 142
 Stalinas (Stalin), Josifas 62
 Stalioraitis J. V. 118
 Steklovas (Steklov), Jurijus 104
 Stiklius, Kostas 110
 Stilsonas-Stasiulevičius, Juozas 4, 52, 78
 Sviderskis (Sviderskij) B. 30
- Šackinas (Šackin), Lozorius 125
 Šarunas J. 55
 Šepetys, Jonas 13, 34, 44, 59, 120, 130, 195, 196, 197, 198, 286, 311, 314
 Šeškauskas, Jonas 53
 Šeštokas, Kostas žr. Margeris, Algirdas
 J. Š-ys žr. Šepetys, Jonas
 Jonas Š-ys žr. Šepetys, Jonas
 Širvydas, Juozas Otas 142
 Šnekutis P. žr. Kaupas P.
 Šolomskas, Domininkas 85
 Švenčioniškis žr. Paukštys, Vincas
- Tauras V. žr. Vidikas, Kazimieras
 Tautkaitė, Eugenija 97
 Tichenoras (Tichenor), Henris 204
 Trockis (Trocky), Levas 262
 Tučkus P. žr. Krupavičius, Mykolas
- Uljanov Jv. 308
 Uljanov V. I. žr. Leninas, Vladimiras

- V. K. žr. Kapsukas, Vincas
 V. Kom. žr. Vidikas, Kazimieras
 V. Kr. 290
 V. P. žr. Požela, Vladas
 Vaidilos Ainis žr. Janonis, Julius
 Vairas, Karolis žr. Vairas-Račkauskas, Karolis
 Vairas-Račkauskas, Karolis 32, 86, 257
 Valaitis, Zigmas 60, 136
 Vargšas Br. žr. Laucevičius, Bronius
 Vargų duktė žr. Tautkaitė, Eugenija
 Vidikas, Kazimieras 7, 104, 129, 131, 162,
 201, 217, 248, 262, 279, 282, 288, 317
 Viliūnas P. 147
 Viljamsas (Williams), Albertas Risas 89
 Vilsonas (Wilson), Tomas Vudras 263
 Vorenas (Warren), Fredas D. 118
 Vorkas (Work), Džonas M. 93
 Z. A. žr. Angarietis, Zigmas
 Z. V. žr. Valaitis, Zigmas
 Zgms Vlts žr. Valaitis, Zigmas
 Zinovjevas (Zinovjev), Grigorijus 39, 60, 67,
 163, 274
 Žarėnų Vincas žr. Matulaitis, Stasys
 Žemdirbys J. žr. Krikščiūnas, Jurgis
 Žitinevičius, Jurgis 305
 Žitkevičienė 2
 Žiūrys, Baltrus 42
 Ž-tas žr. Prūseika, Leonas
 Žvalgas B. žr. Žiūrys, Baltrus